

Den globala makten har flyttat österut

Svenska Dagbladet den 27 februari 2022

Torsdagen den 24 februari vaknade vi till Vladimir Putins skrämmande varning till väst: "Ingriper ni i detta skeende blir konsekvenserna större än någonsin tidigare i historien". Världens ledare reagerade med starka ord på Rysslands invasion av Ukraina. Ändå ingav löftena om "oöverträffade sanktioner" en känsla av oförmåga att försvara Ukraina militärt utan att riskera ett mer omfattande krig i Europa.

För alla som har följt utvecklingen i regionen under de senaste åren, och verkligen lyssnat på vad Putin sagt, kom inget av detta som en överraskning. Den ryske presidenten, som tycks ha tappat greppet om verkligheten, har ett steg i taget testat var gränserna går för hans expansiva dröm. Redan i januari fanns det 100 000 ryska soldater vid Ukrainas gräns och Moskva varnade för "de mest oförutsägbara och allvarliga konsekvenser" för Europas säkerhet om Rysslands krav inte uppfylldes.

Tidpunkten för invasionen är inte heller slumpmässig. USA har distraherats av inhemsk politisk turbulens, av Kina och av pandemin. Efter misslyckandena i Mellanöstern har en rad amerikanska administrationer klart och tydligt sagt att USA inte längre är intresserat av militärt engagemang utomlands. Europa – som saknar gemensam militär kapacitet och diplomatiskt samförstånd, och som står inför en existentiell kris efter brexit och dessutom köper mer än 40 procent av sin gas från Ryssland – väntade med att dra ett streck i sanden tills det var för sent.

Hur kan Putin vara så obeveklig? Fruktar han inte konsekvenserna av sanktioner och risken för ett militärt svar?

Ett kreativt argument som lagts fram av professor Danny Quah, malaysisk ekonom, kan kanske hjälpa oss att förstå Putins sätt att resonera. Quah hävdar att det finns en optimal nivå av hegemonisk makt för att världen ska stå på en stabil grund, vilket den inte gör idag. Med hegemoni avser han inte en ond imperialistisk makthavare utan en "välvillig ledare" som i antikens Grekland. Med utgångspunkt i den "hegemoniska stabilitetsteorin" menar han att världsekonomin är mest stabil när någon nation är mäktig nog att axla rollen som global ledare. Efter 2008 års globala finanskris hoppades förespråkare av denna teori att USA skulle återvända med triumf till världsscenen, liksom under 1930-talets återhämtning från den stora depressionen. Så blev det inte.

USA är inte längre den auktoritet som landet en gång var. Och globalt ledarskap ställer höga krav. Det som brukar kallas mjuk makt är svårt att förtjäna men lätt att förlora.

Amerikanskt världsledarskap förutsätter övertygelsen att det som är bra för den amerikanska ekonomin också är bra för den globala ekonomin, något som inte längre ses som självklart. När Indien, Kina, Brasilien och Indonesien representerar över en tredjedel av mänskligheten, och därtill handlar med ytterligare en tredjedel, skiftar tyngdpunkten. Med Kinas och Östasiens uppgång har den flyttats tusentals kilometer österut. Men när vi tittar österut ser vi knappast någon välvillig anförare som kan inta rollen som världsledare.

Özge Öner